

Formandens beretning for 1989 og 1990

De forløbne to år har vist sig at følge den udvikling, der begyndte i 1987 med DAHR's internationalisering. Bestyrelsen har arbejdet på at styrke de etablerede netværk af internationale kontakter. Det gode samarbejde mellem DAHR og de lokale religionshistoriske og religionsvidenskabelige foreninger fortsatte i 1989 og 1990, hvor man er enedes om, at konferencerne og tidskriftsaktiviteterne hører de lokale foreninger til hvorimod DAHR opretholder og udbygger omtalte netværk suppleret med nyhedsbreve og årsmøder.

Men som en enkelt fodnote kan jeg med tilfredshed nævne, at publikationen af bidragene til DAHR's anden internationale konference, som blev afholdt i 1987, nu er blevet en realitet og udkom for en måned siden på Aarhus Universitetsforlag med titlen: Religion, Tradition, and Renewal.

Beretningen for 1989

Den 13. april blev der afholdt et NORREL møde i København i DAHR's regi. Under mødet fortalte de norske repræsentanter, at det norske selskab var under rekonstruktion. Desuden blev IAHRs positive holdning til NORREL ved mødet i Marburg i 1988 med tilfredshed noteret. Man enedes om at bruge de næste numre af NORREL-Bulletinen til præsentationer af de faglige miljøer i de nordiske lande, som senere kunne sammenfattes på engelsk, og om en "Hændelsekalender" i *Contenta Religionum*, som for fremtiden udsendes til de medlemmer, som gør opmærksom på at de ønsker at modtage Contenta. Foruden præsentationer af institutioner og foreninger kunne man inddrage oplysninger om forskningsprojekter og licentiat-/doktorandarbejder. På forslag fra Ragnhild B. Finnestad diskuterede man muligheden for at støtte oprettelse af et nordisk forskerkursus omkring relationerne religion/miljø/natur og dermed skulle NORREL fungere som anbefalende organisation over for f.eks. NOS-H. Desuden enedes man om, at forespørge professor Louise Bäckman om hun ville lade sig opstille som nordisk kandidat til Executive Committee.

I forbindelse med Nordplus-programmet om udveksling af studerende og oprettelse af netværk mellem universiteterne i

Norden blev det besluttet, at NORREL skulle undersøge mulighederne for, at samtlige nordiske religionshistoriske institutioner kunne kobles sammen i ét netværk på grund af fagets store spredning med hensyn til specialiseringer og det, i øvrigt, konstruktive klima i fagkredsene.

Ved Marburg konferencen i 1988, som jeg omtalte i min beretning for 1987 og 1988, blev to vigtige punkter vedtaget af IAHR's International Committee, nemlig dels at udvikle det institutionelle netværk med de ikke-vesterske nationer og at fremme reflektioner over fagets epistemologi og metodologi. Det var deltagerens overbevisning at netop denne kombination vil sikre en balance mellem kvantitet og kvalitet, idet de metodologiske diskussioner vil kunne samle medlemmerne, der ellers repræsenterer et bredt spektrum af specialiseringer, og samtidig være fremmede for en dialog, der i princippet burde kunne føre til en faglig koncensus - eller i det mindste en faglig diskurs.

I forlængelse af begge punkter afholdtes den 5.-10.9.1989 en såkaldt ekspertkonference i Warszawa, som Jeppe Sinding Jensen og jeg deltog i med titlen: "Studies of Religion in the Context of the Social Sciences: Methodological and Theoretical Reflections". Deltagerne ved konferencen var af den opfattelse, at der fremkom en enighed, som kan blive af betydning for faget religionshistories metodologiske og teoretiske position. Derfor blev der i fagets internationale tidsskrifter offentliggjort en konferenceudtalelse (som desuden blev offentliggjort i DAHR's nyhedsbrev) og konferencebidragene blev i 1990 udgivet i Warszawa.

Konferencen bød på rig lejlighed til at udbygge kontakter med de østeuropæiske lande, dog savnedes den manglende russiske delegation, som meldte afbud i sidste øjeblik, måske fordi ugen den 5.-10.9.89 var den uge, hvor den nye ikke-kommunistiske regering i Polen var på vej. Ved samme konference blev jeg spurgt, om jeg havde noget imod at blive indstillet til valg som medlem af Executive Committee ved den kommende kongres i Rom i 1990.

DAHR afholdte den 9.-10.11.1989 en studiedag på Molslaboratoriet over emnet: "Religionsbegrebet i religionshistorien". Meningen med mødet var at indlede en diskussion som optakt til IAHR's kongres i Rom det efterfølgende efterår, hvis overordnede tema var: "The notion of 'religion' in comparative research".

Det var et vellykket arrangement og deltagerne fik desuden lejlighed til at drøfte ovennævnte Warszawa konferenceudtalelse.

Beretningen for 1990

Den 12. maj deltog Erik Reenberg Sand og undertegnede i et NORREL-planlægningsmøde på Donnerska institutet i Åbo. Mødet var indkaldt af Tore Ahlbäck på vegne af det finske selskab, som ved årsskiftet overtog formandskabet i NORREL for en periode af to år. Mødet havde, foruden gensidig udveksling af informationer, først og fremmest til hensigt at udstikke rammerne for NORREL's virksomhed for perioden 1990-91.

Juha Pentikäinen, der er den nye formand for det finske selskab, noterede med tilfredshed at en række af de beslutninger, der blev taget i 1989 af NORREL var blevet gennemført: Blandt andet blev professor Louise Bäckman (Stockholm) indstillet af IAHRs valgudvalg som nordisk kandidat til Executive Committee.

Efter en kort drøftelse af de problemer man har haft med koordineringen og udgivelsen af NORREL-Bulletinen, vedtog man et forslag fra Tore Ahlbäck om, at han i fremtiden udsender et noget mindre prætentivt, men hyppigere nyhedsbrev i stil med Michael Pyes IAHR-bulletin. Formålet hermed er at skabe mulighed for en hyppigere og mere regelmæssig information mellem medlemmer af de nordiske selskaber med hensyn til forskningsprojekter, besøg af udenlandske gæsteforelæsere, mødevirksomhed o.lign. for derigennem at intensivere samarbejdet imellem de nordiske institutioner og enkeltpersoner, der arbejder med religionshistorisk forskning.

Endvidere vedtog man fortsat at forsøge at fremme det igangværende arbejde med temaet religion og natur og at støtte planlægningen af et nordisk forskerkursus med dette tema (jfr. informationsskrivelsen fra Ragnhild Bjerre Finnestad m.fl. i det 9. nyhedsbrev).

Som optakt til kongressen i Rom blev der afholdt en såkaldt regional IAHR-konference i Helsinki, den 13.-19.5.1990 med titlen: "Circumpolar and Northern Religion". Konferencen bød på rig lejlighed til, i forbindelse med IAHRs fremstød i østlandene, at etablere kontakter og aftaler med delegationerne fra Sovjetunionen og fra Østeuropa med henblik på oprettelse af nationale selskaber, som kunne tilsluttes IAHR i Rom i efteråret

1990.

IAHR's XVith Congress blev den 3.-9.9.1990 afholdt i Rom. Kongressen var på mange måder opsigtsvækkende, dels p.g.a. optagelsen af en række nye selskaber fra Østeuropa, Sovjetunionen, Kina m.fl. dels p.g.a. etableringen af den nye redaktion af NUMEN (som nu også består af IAHRs bestyrelse) og dels p.g.a. af kongressens dårlige tilrettelæggelse. Kongressens organisatoriske og delvis faglige kaos var med til at understrege nogle af de tunge problemer som IAHR står overfor. De organisatoriske problemer gik den nyvalgte hovedbestyrelse straks igang med at løse allerede den sidste dag i Rom. Men de fagpolitiske problemer kan ikke løses med strukturelle ændringer alene.

IAHR holder én verdenskongres hvert femte år. Til disse kongresser kommer kolleger fra samtlige fagets discipliner. Desuden mødes de officielle organer for at afholde bestyrelsesmøder, valg og generalforsamling. Som formand og sekretær for DAHR deltog Erik Reenberg Sand og jeg i et møde i International Committee. International Committee, som er IAHR's demokratiske organ, godkendte medlemskabet af nye selskaber fra Tjsekoslovakiet, Sovjetunionen, Kina, Indonesien, Latinamerika, Quebec og det nye nordamerikanske selskab "North American Association for the Study of Religion". I forbindelse med valget til Executive Committee, blev der fra Norden valgt: Louise Bäckman som menigt medlem og undertegnede som Honorary Treasurer (der var tale om et kampvalg i forbindelse med sidstnævnte).

Medlemskabet i Executive Committee har den interessante dimension, at bestyrelsen samtidig fungerer som redaktionskomité for IAHRs officielle tidsskrift NUMEN. Tidsskriftet er overgået til nogle nye ansvarshavende, der vil forsøge at justere NUMENs profil til at rumme de nye tendenser i fagets udvikling.

Det viste sig, at kongressen i Rom var en fiasko på mange måder. Organisatorisk var den nærmest kaotisk. Men fagligt blev der begået alle de fejl, en arrangør burde undgå: Sessionerne var ikke styret af fagligt engagerede ordstyrere, men af tilfældigt valgte italienske professorer, der for de flestes vedkommende hverken forstod engelsk eller tysk; kendte forskere blev programsat i forkerte sessioner; der var ingen klar tidsplan, som man kunne bruge til at overvære lige præcist de oplæg, man kom til kongressen efter; der var ingen tid til debat; den mest

populære og bedst organiserede session, om køn og religion, blev groft diskrimineret; og plenum sessionerne var fyldt med foredrag uden diskussion om emner, der retteligt hørte til område sessionerne. Der var desuden intet forum til diskussion af kongressens overordnede tema: "Begrebet religion".

Desuden deltog vi i generalforsamlingen. Ved generalforsamlingen blev spørgsmålet om ændring af selskabets navn til International Association for the Study of Religions bl.a. rejst. Forslaget blev fremført af det engelske selskab i erkendelse af, at det gamle historiske-filologiske fag var under udvikling i andre retninger og havde samarbejde med og medlemmer fra andre humanistiske og samfundsvidenskabelige fag. Forslaget bestod i en indstilling til Executive Committee om at undersøge de mulige konsekvenser og perspektiver af et sådant navneskift, som skulle forelægges til godkendelse ved kongressen i Mexico City. Men dette forslag vakte en voldsom reaktion fra modstanderne af en eventuel navneforandring, hvilket efter min mening understregede det tilbagevendende spændingsforhold mellem de empirisk, filologisk funderede udøvere og de teoretisk, metodologisk funderede udøvere af faget. Desuden var der rundt omkring i krogene en udtalt, nærmest etnocentrisk utilfredshed med, at IAHR skulle udvide sit medlemsskab og virke til ikke-europæiske nationer. Der vil altså blive tale om nogle svære problemer de næste fem år i IAHRs regi.

I forbindelse med navneproblemet har vi som punkt 7 på denne generalforsamlings dagsorden sat følgende: "Den danske delegations holdning til navnespørgsmålet ved det kommende møde i Paris i 1993 i International Committee's regi". Dette punkt er ment som en første behandling af spørgsmålet og skal på ingen måde opfattes som det sidste, der vil blive sagt om den sag. Jeg forestiller mig, at en slags "folkeafstemning" må iværksættes blandt DAHR's medlemmer inden sommeren 1993.

IAHR synes at være på tærsklen til en ny udvikling. Situationen har vakt bekymring såvel som begejstring. Jeg er mindre bekymret for følgerne af IAHR's nye åbenhed end for den, efter min mening, skræmmende spirende xenofobi. Hvis der findes et fag i denne verden, som burde være fritaget for frygten for en dialog og samarbejde med ikke-europæiske forskere, så er det religionshistorien! Hvis dette ikke er tilfældet, så kan vi kun med

tungsind give vore orientalistiske kritikere ret i, at faget ikke er andet end kolonialismens forlængede arm.

Inden jeg afslutter min beretning, vil jeg gerne kort omtale forslag til ændring af vedtægernes §6, §8 og §9. Dels er der tale om en udvidelse af bestyrelsens embedsperioder og dels en udvidelse af bestyrelsens repræsentantskab. Den længere periode skal følge parallelt med IAHR's fem-årige cyklus, hvor en ny bestyrelse vælges i foråret, til hvert kongresår, og derved får lejlighed til at deltage i kongressen og etablere kontakterne for den kommende periode. En sådan udvidelse er samtidig en administrativ forenkling. Til gengæld vil bestyrelsen nok lægge kræfter i at etablere et mere regelmæssigt årsmødesarrangement af rent faglig karakter. Bestyrelsen vil blive udvidet med to suppleanter, som vil kunne indtræde i tilfælde af enkelte medlemmers længere ophold i udlandet og også hjælpe til i forbindelse med DAHR's arrangementer. Og jeg vil gerne til sidst understrege, at vi med vilje har indstillet yngre kandidater til valglisten med henblik på at lette overgangen til en ny bestyrelsessammensætning i 1995. Jeg ser helst en total udskiftning af bestyrelsen, men af hensyn til kontinuiteten skulle denne nye ordning lette overgangen.

Ellers kan jeg konstatere, at medlemstallet vokser (vi er nu oppe på 56) og fagene trives på landsplan med stor studenter-søgning i både Århus, Odense og i København. Fagene har forhåbentlig set det værste nu og vi kan med glæde notere, at forskeradjunkturet i København bliver konverteret til et lektorat og at Det humanistiske Fakultet i Odense ønsker at opretholde faget religion.

Jeg takker bestyrelsen og selskabet for de sidste to år, og jeg ser frem til det kommende samarbejde.

Armin W. Geertz